

Abdig'affor Gadayev – tibbiyot fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan tibbiyot xodimi. 2012-yilga qadar Toshkent tibbiyot akademiyasi tibbiy pedagogika fakulteti umumiy amaliyot vrachi tayyorlash kafedrasining mudiri va asoschisi, ayni vaqtda 3-son ichki kasalliklar kafedrasida professori.

U Sankt-Peterburg tibbiyot universitetining ichki kasalliklar propedevtikasi kafedrasida doktoranturada tahsil olgan. A.Gadayev AQSH, Buyuk Britaniya, Daniya va boshqa qator mamlakatlarda bo'lib, u yerdagi tibbiyot oliy o'quv yurtlari va shifokorlar faoliyati bilan yaqindan tanishgan va ularning ijobiy tomonlarini respublikamizda faol joriy etmoqda.

Professor A.Gadayev yurak qon-tomir kasalliklari profilaktikasi, nefrologiya va tibbiyot oliy o'quv yurtlarida yangi pedagogik texnologiyalarni joriy etishga bag'ishlangan uch yuzdan ortiq ilmiy ishlar, shu jumladan, yuqori kurs talabalari va umumiy amaliyot shifokorlarining yaqin hamrohlariga aylangan

«Umumiy amaliyot vrachlari uchun ma'ruzalar to'plami», «Umumiy amaliyot vrachlari uchun qo'llanma», «Umumiy amaliyot vrachlari uchun amaliy ko'nikmalar to'plami» va «Ichki kasalliklar», «Amaliy elektrokardiografiya» kabi o'zbek tilida ilk bor chop etilgan kitoblar muallifi.

Ma'rif Shokirovich Karimov – tibbiyot fanlari doktori, professor, Toshkent tibbiyot akademiyasi davolash hamda tibbiy pedagogika fakultetining ichki kasalliklar propedevtikasi, kasb kasalliklari kafedrasining mudiri. U 1988-yildan ushbu kafedrada assistent, 1999-yildan esa professor, 2000-yildan kafedra mudiri lavozimlarida faoliyat ko'rsatmoqda.

Ma'rif Shokirovichning ilmiy izlanishlari revmatologiyaning dolzarb muammolari va nospesifik yallig'lanishga qarshi dori vositalarining oshqozon-ichak tizimiga salbiy ta'siri mavzulariga bag'ishlangan. Professor M.Sh.Karimov tomonidan 185 dan ortiq ilmiy ishlar, bitta monografiya va ellikdan ortiq o'quv-uslubiy qo'llanmalar chop etilgan bo'lib, ular o'quv jarayonini tashkil etish va mukammallashtirishda muhim ahamiyatga ega.

M.Sh.Karimov Germaniya, Turkiya, Janubiy Koreya, Yaponiya va boshqa qator mamlakatlarda o'tkazilgan xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyalarda ishtirok etgan.

Xolmurod Sadullayevich Axmedov – tibbiyot fanlari doktori, Toshkent tibbiyot akademiyasi tibbiy pedagogika fakultetining 3-ichki kasalliklar kafedrasida mudiri.

Mehnat faoliyatini ichki kasalliklar propedevtikasi kafedrasida assistenti va vrach revmatologlikdan boshlagan. So'nggi 15 yilda umumiy amaliyot vrachi faoliyatining alohida fan sifatida shakllanishida faol qatnashib kelmoqda. Oilaviy tibbiyot asoslarini AQSH va Buyuk Britaniyadagi maxsus tayyorgarlik kurslarida o'rgangan.

X.S.Axmedov yetmishdan ortiq ilmiy maqolalar, uslubiy qo'llanmalar va, shu jumladan, «Umumiy amaliyot vrachlari uchun amaliy ko'nikmalar to'plami» kitobining hammuallifi.

ICHKI KASALLIKLAR PROPEDEVTIKASI

A.G. GADAYEV
M.SH. KARIMOV
X.S. AXMEDOV

A.G. GADAYEV
M.SH. KARIMOV
X.S. AXMEDOV

ICHKI KASALLIKLAR PROPEDEVTIKASI

9 789943 526952

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG‘LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI

A.G. GADAYEV, M.SH. KARIMOV, X.S. AXMEDOV

ICHKI KASALLIKLAR PROPEDEVTIKASI

Tibbiyot institutlarining Davolash ishi yo‘nalishi
talabalari uchun
Darslik

QAYTA ISHLANGAN VA TO‘LDIRILGAN OLTINCHI NASHR

Toshkent-2044

UO‘K 616.1/4(075)
KBK 51.1(50‘)2
G 13

Gadayev, Abdug‘affor.

Ichki kasalliklar propedevtikasi [Matn]: tibbiy-ilmiy nashr / A.Gadayev, M.Sh.Karimov, X.S.Axmedov. – Toshkent: Muharrir nashriyoti, 2022, 712 b.

ISBN 978-9943-5269-5-2

Mazkur kitob ichki kasalliklar propedevtikasi o‘quv rejasiga mos ravishda yozilgan va II-III kurs talabalariga mo‘ljallangan. Shu bilan bir qatorda, u an‘anaviy yozilgan qo‘llanmalardan bir muncha farq qiladi. Unda ichki kasalliklar propedevtikasi fanining negizini tashkil etuvchi bemorlarni obyektiv tekshirish ko‘nikmalarini bajarish suratlarda ko‘rsatilgan va jadvallar ko‘rinishida keltirilgan. Bunday yondoshish talabalarning amaliy ko‘nikmalarni mukammal egallash imkoniyatlarini yanada kengaytiradi. Shuningdek, kitobda keng tarqalgan kasalliklar va zamonaviy asbobiy tekshirishlar to‘g‘risida ham II-III kurs talabalarini o‘zlashtirishi lozim bo‘lgan darajada axborotlar berilgan. Bularning barchasi qo‘llanma ilk bora klinikaga qadam qo‘ygan bo‘lg‘usi shifokorlarning yaqin yordamchisiga aylanadi, deyishga asos bo‘ladi.

Kitobning mazkur qayta nashrida COVID-19 infeksiyasining birlamchi profilaktikasi to‘g‘risida ham ma‘lumotlar keltirilgan.

Kitob Toshkent tibbiyot akademiyasi ilmiy kengashi tomonidan 2022-yil nashrga tavsiya etilgan; O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligining 2022-yil 17-martdagi 106-sonli buyrug‘iga asosan tibbiyot institutlarining Davolash ishi va Kasb ta‘limi davolash ishi yo‘nalishlari talabalarini uchun Darslik sifatida tavsiya qilingan. (Ro‘yxatga olish raqami: 106 – 702)

UO‘K 616.1/4(075)
KBK 51.1(50‘)2

Taqrizchilar:

X.T.Miraxmedova – Toshkent tibbiyot akademiyasi ichki kasalliklar propedevtikasi kafedrasini mudiri, tibbiyot fanlari doktori.

F.E.Nurbayev – Buxoro Davlat tibbiyot instituti ichki kasalliklar propedevtikasi kafedrasini mudiri, tibbiyot fanlari doktori.

Ushbu kitobga tegishli barcha huquqlar himoyalangan. A. Gadayevning yozma ruxsatisiz qo‘llanmani chop etish yoki boshqa tilga tarjima qilish qat‘iyan man etiladi.

ISBN 978-9943-5269-5-2

© A.Gadayev, M.Sh.Karimov, X.S.Axmedov.
© «Muharrir nashriyoti»,
Toshkent, 2022

MUNDARIJA

Qisqartirilgan soʻzlar roʻyhati.....	12
Soʻz boshi	14
Tibbiyot tarixi haqida qisqacha maʼlumot.....	16

BIRINCHI QISM

Umumiy qism	21
<i>Ichki kasalliklar propedevtikasi fani, uning maqsadi va vazifalari</i>	21
“Sogʻliq” va “kasallik” iboralari toʻgʻrisida tushuncha	21
Kasalliklarni tashhislash toʻgʻrisida umumiy maʼlumotlar	23
<i>Vrachlik deontologiyasi asoslari</i>	27
“Vrach – bemor” munosabatlari va shaxslararo muloqot	29
Eshitish mahorati.....	30
<i>Soʻrab-surishtirish mahorati</i>	32
Ochiq savollar	33
Yopiq savollar	33
Holatni aniqlashtiruvchi savollar	34
Mulohaza shaklidagi savollar.....	34
Voqealar ketma-ketligini aniqlaydigan savollar.....	34
Yoʻnaltirilgan savollar	35
<i>Maslahat berish koʻnikmalari</i>	35
<i>Bemorlarni klinik tekshirish usullari va ichki kasalliklarning umumiy belgilari</i>	39
Soʻrab-surishtirish	41
Bemor shikoyatlari	42
Kasallik tarixi (anamnesis morbi)	44
Hayot anamnezi (anamnesis vitae).....	45
<i>Fizik tekshirish usullari</i>	46
Umumiy tamoyillar	46
Umumiy koʻrik.....	47
Koʻrikdan oʻtkazish tamoyillari	47
<i>Bemor holatini baholash</i>	48
<i>Tana tuzilishini baholash</i>	50
Konstitutsiya – tana tuzilishi	50
Qad-qomat va gavdani tutish.....	51
Qadam tashlash	51
Boshni koʻzdan kechirish	51
Yuzni koʻzdan kechirish.....	52
Koʻz va qovoqlarni koʻzdan kechirish	53
Burunni koʻzdan kechirish	53
Ogʻizni koʻzdan kechirish	53
Boʻyinni koʻzdan kechirish	54
Terini koʻzdan kechirish.....	54
Tirnoqlar.....	59
Sochlarni koʻzdan kechirish	60
Teri osti yogʻ toʻqimasini koʻrikdan oʻtkazish.....	61
Limfa tugunlarini koʻrikdan oʻtkazish	61
Mushak tizimini koʻrikdan oʻtkazish	61
Oyoq – qoʻllarni koʻzdan kechirish.....	61
Tanani koʻzdan kechirish	62
Tashqi jinsiy aʼzolari koʻzdan kechirish	62
<i>Paypaslash</i>	62
<i>Perkussiya</i>	64
Perkussiyaning fizik asoslari.....	64
Perkussiya qilish usullari.....	65
Perkussiya oʻtkazish qoidalari.....	67

Perkussiyani klinik qo‘llash	67
Auskultatsiya	68
Auskultatsiya o‘tkazishning umumiy qoidalari	69
Laborator - asbobiy tekshirish usullari	70
Antropometriya	71
Ko‘krak qafasi aylanasi (ak) va bo‘y (b) o‘rtasidagi mutanosiblik indeksi	72
Tana haroratini o‘lchash	72
Gradusnik turlari	72
Tana haroratini o‘lchash usullari va qoidalari	74
Rentgen yordamida tekshirish usullari	79
Endoskopiya, biopsiya va biopsiya materiallarini tekshirish	81
Tekshirishning asbobiy – funksional usullari	81
Radioizotoplar yordamida tekshirish usullari	82
Ultratovush yordamida tekshirish	82
Laborator tekshirish usullari	83

IKKINCHI QISM

Nafas a‘zolari tizimi	84
Nafas	84
Tekshirish usullari	87
So‘rab-surishtirish	87
Shikoyatlar	87
Yo‘tal (tussis)	87
Balg‘am (sputum)	89
Hansirash (dyspnoe)	91
Bo‘g‘ilish (asthma)	93
Qon tupurish (haemoptysis, haemoptoe)	94
Ko‘krak qafasidagi og‘riqlar	94
Anamnez	95
Kasallik tarixi (anamnesis morbi)	95
Hayot tarixi (anamnesis vitae)	95
Fizik tekshirish usullari	96
Ko‘zdan kechirish	96
Ko‘krak qafasi shaklini baholash	96
Nafas turlari	101
Nafas tezligini hisoblash	102
Paypaslash	105
Perkussiya	110
Qiyosiy perkussiya	111
Perkussiya tovushlari va ularning xususiyatlari	115
Topografik perkussiya	118
Auskultatsiya	124
O‘pkalarni auskultatsiya qilishning asosiy qoidalari	125
Vezikulyar nafas	128
Bronxial nafas	130
Aralash nafas	130
Qo‘shimcha patologik shovqinlar	131
Xirillash (rales)	131
Quruq xirillashlar	132
Hushtaksimon xirillashlar	132
G‘ung‘illovchi xirillashlar	133
Nam xirillashlar	133
Krepitatsiya (crepitatio)	134
Plevra ishqalanish shovqini	136
Plevraperikardial ishqalanish shovqini	137
Bronxofoniya	137
Tekshirishni laborator - asbobiy usullari	139

Rentgen yordamida tekshirish	139
Endoskop yordamida tekshirish	140
Funksional tashhislash usullari	141
O'pka ventilyatsiyasi ko'rsatkichlari	142
Pikfloumetriya	146
Nafas chiqarishning eng yuqori tezligi tekshirilayotgan kishi uchun bo'lishi lozim bo'lgan ko'rsatkichni hisoblash.....	148
Plevrani punksiya qilish	152
Laboratoriya tekshirish usullari	153
Balg'amni tekshirish	153
Plevra suyuqligini tekshirish	158
Asosiy klinik sindromlar	162
O'pka to'qimasini o'choqli zichlashish sindromi	162
O'pkada bo'shliq hosil bo'lish sindromi.....	163
Plevra bo'shlig'ida suyuqlik yig'ilish sindromi	164
Plevra bo'shlig'ida havo yig'ilish sindromi	165
Bronxospazm sindromi	166
Tashqi nafas faoliyatining yetishmovchiligi	166
Nafas a'zolari kasalliklari	169
Bronxit	169
O'tkir bronxit	169
Surunkali bronxit.....	171
Bronxial astma	173
O'tkir zotiljamlar	176
Krupoz zotiljam.....	179
O'choqli zotiljam	181
O'pka absessi	182
Plevritlar	184
Quruq plevrit.....	184
Ekssudativ plevrit.....	185
Bronxoektaz kasalligi	187
Pnevmoskleroz	189
O'pka raki	190

UCHINCHI QISM

Yurak qon-tomir tizimi	193
Yurak sikli	194
Yurak siklini davrlari va bosqichlari.....	195
Yurak va magistral qon – tomirlarning tana yuzasidagi proyeksiyasi	197
Tekshirish usullari	198
So'rab – surishtirish	198
Shikoyatlari	198
Ko'krak qafasidagi og'riq	198
Hansirash (dyspnoe)	201
Nafas qisishi (asthma)	202
Yo'tal (tussis)	202
Qon tupurish (haemoptysis, haemoptoe)	202
Shishlar.....	203
O'ng qovurg'a ostidagi og'riq.....	203
Yurak tez urib ketishi.....	203
Bosh og'rishi, aylanishi va boshqa shikoyatlar.....	203
Anamnez	204
Kasallik tarixi (anamnesis morbi)	204
Hayot tarixi (anamnesis vitae)	204
Umumiy tekshirish usullari	204
Ko'rik.....	204
Shishlar.....	206

Qo'l barmoqlari oxirgi falangalari shakli.....	207
Yurak sohasi ko'rigi.....	207
Tomirlarni ko'zdan kechirish.....	208
Paypaslash	209
Yurak cho'qqi turtkisini baholash.....	209
Yurak cho'qqi turtkisi xususiyatlari.....	211
Yurak turtkisi borligini aniqlash.....	213
Ko'krak qafasi titrashi borligini aniqlash.....	214
Yurak sohasi va uning atrofida kuzatiladigan boshqa turdagi pulsatsiyalar.....	215
Perkussiya	216
Perkussiya qilish tartibi.....	216
Yurakni nisbiy to'mtoqlik chegaralarini aniqlash.....	216
Yurak nisbiy to'mtoqligi chegaralarini o'zgarishi.....	220
Tomir tutami chegaralarini aniqlash.....	222
Tomir tutami chegaralarini o'zgarishi.....	223
Yurak beli va konfiguratsiyasini aniqlash.....	223
Yurakning mutlaq to'mtoqlik chegarasini aniqlash.....	225
Yurakning mutlaq to'mtoqlik chegaralarining o'zgarishi.....	227
Auskultatsiya	227
Yurak tonlari.....	229
Yurak tonlarining komponentlari tarkibi.....	230
Yurak I va II tonlari xususiyatlari.....	231
Yurak tonlarining o'zgarishi.....	232
Yurakning qo'shimcha tonlari.....	234
Tonlarning ikkilanishi.....	234
Patologik III va IV tonlar.....	236
Mitral qopqoqchalarning ochilish toni.....	237
Bedana ritmi.....	237
Perikard toni.....	237
Shovqinlar.....	238
Yurak ichi shovqinlari.....	238
Yurakdan tashqari (ekstrakardial) shovqinlar.....	241
Yurak auskultatsiyasining asosiy qoidalari.....	241
Shovqinlarni tasnifi.....	244
Arteriyalar auskultatsiyasi.....	246
Venalar auskultatsiyasi.....	248
Arteriyalarda pulsni tekshirish.....	248
Arteriyalarda pulsni aniqlash texnikasi.....	249
Bilak arteriyasida pulsni baholash.....	249
Izohlar.....	252
Arteriya devorining xususiyatlari.....	253
Pulsning xususiyatlari.....	253
Puls tezligining fiziologik o'zgarishlari.....	253
Pulsning ayrim patologik holatlardagi o'zgarishlari.....	254
Bradikardiyalar.....	255
Turli boshqa arteriyalarning joylashishi va ularni paypaslash joyi.....	259
Venoza pulsni tekshirish.....	262
Yurakni asbobiy tekshirish usullari	263
Sfigmografiya	263
Flebografiya	264
Arterial qon bosimi va uni o'lchash usullari.....	265
Auskultatsiya usuli.....	266
Arterial qon bosimini o'lchash qoidalari.....	267
O'lchash texnikasi.....	268
Paypaslash.....	270
Arterial bosimni me'yoriy ko'rsatkichlari.....	270

Arterial bosim ko'rsatkichlarining o'zgarishi	271
Arterial gipertenziya.....	271
Arterial gipotenziya.....	273
Elektrokardiografiya	273
Elektrokardiografni ishlash tamoyillari.....	275
Elektrokardiografiyani qayd qilish tizimi.....	276
Standart tarmoqlar	277
Qo'l va oyoqlardagi bir qutbli kuchaytirilgan tarmoqlar	278
Ko'krak tarmoqlari.....	278
Elektrokardiografiyani qayd qilish texnikasi	279
Sog'lom kishining normal elektrokardiogrammasi.....	282
Yurakni o'tkazuvchi tizimi.....	283
Elektrokardiogramma tahlili	283
Elektrokardiogrammani o'qish	286
Exokardiografiya	291
Fonokardiografiya	293
Reografiya	295
Angiografiya	296
Tomirlarni ultratovush dopplerografiyasi	297
Rentgen yordamida tekshirish usullari	298
To'g'ri proyeksiya.....	298
Yon proyeksiya	299
Yurak shaklining o'zgarishi	301
Chap qorincha o'lchamlarining kattalashishi	303
O'ng qorincha o'lchamlarining kattalashishi	303
Chap bo'lmacha o'lchamlarining kattalashishi	304
O'ng bo'lmacha o'lchamlarining kattalashishi	304
Yirik tomirlar dilatatsiyasi	304
O'pka tomirlari.....	304
Kompyuter tomografiyasi	305
Yurak qon-tomir tizimi kasalliklari	306
Gipertoniya kasalligi	306
Simptomatik arterial gipertenzivalar	309
Yurak ishemik kasalligi.....	313
Miokard infarkti	318
Yurak ritmi va o'tkazuvchanligini buzilishi.....	322
Revmatizm (o'tkir revmatik isitma)	335
Yurak nuqsonlari.....	338
Infeksiyali endokardit.....	349
Yurak yetishmovchiligi	355
Tomirlar yetishmovchiligi.....	363
TO'RTINCHI QISM	
Ovqat hazm qilish tizimi	366
Qizilo'ngach	367
Qizilo'ngachni tekshirish usullari	369
So'rab-surishtirish	369
Shikoyatlari	369
Anamnez	372
Qizilo'ngachni fizik tekshirish	372
Laborator - asbobiy tekshirish usullari	373
Qorin bo'shlig'i	375
Oshqozon	375
Oshqozonni tekshirish usullari.....	379
So'rab-surishtirish	379
Shikoyatlari	379
Anamnez	386

Oshqozonni obyektiv tekshirish usullari.....	386
Ko'rik.....	386
Paypaslash	388
Oshqozonni paypaslash usuli.....	389
Perkussiya	391
Oshqozon chegaralarini aniqlash.....	391
Sukkussiya	392
Auskultatsiya	394
Laborator - asbobiy tekshirish usullari	394
Harakat faoliyatini tekshirish	401
Ichaklar	408
Tekshirish usullari	410
So'rab – surishtirish.....	410
Shikoyatlari.....	410
Ich kelishining buzilishi.....	412
Ich ketishining o'ziga xos xususiyatlari.....	416
Anamnez.....	418
Fizikal tekshirish usullari	418
Ko'zdan kechirish.....	418
Qorinni ko'zdan kechirish.....	418
Paypaslash	423
Qorin bo'shlig'ini yuzaki paypaslashda qadamba-qadam bajariladigan harakatlar.....	423
Sigmasimon ichakni paypaslash.....	428
Ko'richak va yonbosh ichakning oxirgi qismini paypaslash.....	430
Chambar ichakni paypaslash.....	432
Perkussiya	434
Auskultatsiya	437
Laborator-asbobiy tekshirish usullari	438
Ichakni rentgen yordamida tekshirish	447
Endoskop yordamida tekshirish	447
Asosiy klinik sindromlar	448
Hazm qilish yetishmovchiligi sindromi.....	448
Ichak so'rilishi yetishmovchiligi sindromi.....	450
O'tkir qorin.....	450
Ovqat hazm qilish tizimidan o'tkir qon ketishlar.....	452
Jigar va o't yo'llari	453
Tekshirish usullari	455
So'rab-surishtirish.....	455
Shikoyatlari.....	455
Anamnez.....	458
Fizik tekshirish usullari	459
Ko'zdan kechirish.....	459
Perkussiya	461
Jigar chegaralarini aniqlash.....	462
Jigarni Kurlov usuli bo'yicha perkussiya qilishda qadamba-qadam bajariladigan harakatlar.....	464
Paypaslash	467
Jigarni paypaslash qoidalari.....	467
Laborator - asbobiy tekshirish usullari	471
Jigarni funksional tekshirish.....	471
Pigment almashinuvini tekshirish.....	471
Uglevod almashinuvini tekshirish.....	473
Oqsil almashinuvini tekshirish.....	473
Yog' almashinuvi.....	475
Minerallar almashinuvi.....	476
Jigarning zararsizlantiruvchi faoliyatini tekshirish.....	477
Jigarning ajratish faoliyatini tekshirish.....	477

Rentgen yordamida tekshirish	478
Radioizotop yordamida tekshirish usullari.....	480
Skaniqlash	480
Duodenal zondlash	481
Duodenal zondlash yordamida olingan o't suyuqligining tarkibini mikroskopda tekshirish....	482
Duodenal zondlash yordamida olingan o't suyuqligi tarkibini kimyoviy tekshirish.....	483
Ultratovush tekshirish	484
Punksiya yordamida biopsiya	484
Laparoskopiya	484
Asosiy klinik sindromlar	485
Giperbilirubinemiya (sariqlik).....	486
Sariqlik.....	488
Jigar to'qimasining yallig'lanish sindromi.....	496
Jigar zararlanishiga bog'liq portal qon aylanishining buzilishi sindromi.....	498
O'tkir va surunkali jigar yetishmovchiligi sindromlari.....	501
Oshqozon osti bezi	504
Oshqozon osti bezini tekshirish usullari	506
So'rab-surishtirish.....	506
Shikoyatlar.....	506
Anamnez.....	507
Obyektiv tekshirish usullari.....	507
Ko'rik.....	507
Paypaslash	507
Paypaslash tamoyillari.....	507
Oshqozon osti bezini paypaslash qoidalari.....	507
Perkussiya	509
Laborator - asbobiy tekshirish usullari	509
Koprologik tekshirishlar.....	509
Ultratovush yordamida tekshirish.....	510
Rentgen yordamida tekshirish.....	510
Endoskop yordamida retrograd xolangiopankreatografiya.....	511
Kompyuter tomografiya.....	511
Oshqozon osti bezi arteriyasi angiografiyasi.....	511
Radioizotop yordamida tekshirish usullari.....	511
Oshqozon osti bezi faoliyatini tekshirish.....	511
Duodenal suyuqlik tarkibidagi fermentlarni tekshirish.....	512
Qon va siydik tarkibidagi oshqozon osti bezi fermentlarini tekshirish.....	513
Asosiy klinik sindromlar	513
Oshqozon osti bezining tashqi sekretor faoliyati yetishmovchiligi.....	513
Ovqat hazm qilish tizimi kasalliklari	516
Qizilo'ngach kasalliklari.....	516
Ezofagit.....	518
Qizilo'ngach raki.....	519
O'tkir gastrit.....	519
Surunkali gastrit.....	520
Oshqozon va o'n ikki barmoqli ichak yara kasalligi.....	524
So'rilishning buzilish (malabsorbsiya) sindromi.....	527
Surunkali kolitlar.....	529
Surunkali gepatitlar.....	530
Jigar sirrozi.....	532
Surunkali xolesistit.....	536
Pankreatitlar.....	539
Surunkali pankreatit.....	539
BESHINCHI QISM	
Buyrak va siydik ajratish tizimi	542
Nefron va siydik hosil bo'lishi.....	542

Kanalcha reabsorbsiyasi.....	544
Kanalcha sekretsiyasi.....	544
Siydik pufagi.....	545
Siydik ajralish mexanizmi.....	545
Tekshirish usullari	546
So‘rab-surishtirish.....	546
Shikoyatlar	546
Anamnez	550
Fizik tekshirish usullari	551
Ko‘zdan kechirish	551
Paypaslash	553
Buyraklarni paypaslashda qadamba-qadam bajariladigan harakatlar	553
Turtkisimon paypaslash	556
Kirib boruvchi paypaslash	556
Siydik pufagini paypaslash	557
Siydik pufagini paypaslash usuli	557
Perkussiya	558
Buyraklar sohasi bo‘ylab tukillatib urib ko‘rishda qadamba-qadam harakatlar	558
Buyrak arteriyalari auskultatsiyasi texnikasi	560
Laborator - asbobiy tekshirish usullari	560
Fizik xossalarini aniqlash	561
Kimyoviy tekshirish	562
Siydik cho‘kmasini mikroskopda tekshirish	565
Buyraklarning funksional holatini tekshirish	569
Buyraklarni funksional holatini siydikning nisbiy zichligi va uning miqdori bo‘yicha aniqlash usullari	569
Buyrak shishlari	573
Buyrak va siydik ajratish tizimi kasalliklari	574
O‘tkir glomerulonefrit.....	574
Surunkali glomerulonefrit	575
Piyelonefritlar	577
O‘tkir piyelonefrit.....	578
Surunkali piyelonefrit	578
Buyrak yetishmovchiligi.....	580
Buyrakning o‘tkir zararlanishi	580
Buyrakning surunkali kasalligi	581
OLTINCHI QISM	
Suyak-mushak va biriktiruvchi to‘qima tizimi	585
Bo‘g‘imlar	585
Umurtqa pog‘onasi	586
Tekshirish usullari	587
So‘rab-surishtirish	587
Shikoyatlari.....	587
Anamnez	590
Fizik tekshirish usullari	590
Ko‘rik.....	590
Bo‘g‘imlarni tekshirishni qadamba-qadam o‘tkazish	591
Mushaklarni tekshirish.....	605
Umurtqa pog‘onasini tekshirish.....	605
Umurtqa pog‘onasini qadamba-qadam tekshirish.....	606
Laborator - asbobiy tekshirish usullari	611
Asosiy klinik sindromlar	614
Reyno sindromi.....	614
Suyak-mushak va biriktiruvchi to‘qima tizimi kasalliklari	615
Revmatoidli artrit	615
Osteoartroz.....	616

Biriktiruvchi to'qimaning tizimli kasalliklari.....	617
Tizimli qizil yugurdak.....	618
Tizimli sklerodermiya.....	620
Dermatomiozit.....	622
Biriktiruvchi to'qimaning tizimli kasalliklariga chalingan bemorlarni davolashning umumiy tamoyillari va profilaktikasi.....	624
Gemorragik vaskulit.....	624
Anafilaktik shok.....	625
Allergik shish.....	626
Eshakyemi.....	627

YETTINCHI QISM

<i>Ichki sekretiya bezlari va moddalar almashinuvi tizimi</i>	629
<i>Tekshirish usullari</i>	630
So'rab-surishtirish.....	630
Shikoyatlari.....	630
Anamnez.....	630
<i>Fizikal tekshirish usullari</i>	631
Ko'rik.....	631
<i>Paypaslash</i>	634
Qalqonsimon bezni qadamba-qadam paypaslash.....	634
<i>Perkussiya</i>	636
<i>Auskultatsiya</i>	636
<i>Laborator - asbobiy tekshirish usullari</i>	637
Glikirlangan gemoglobin.....	639
<i>Ichki sekretiya bezlari va modda almashinuvi tizimi kasalliklari</i>	640
Diffuz toksik buqoq.....	640
Gipotireoz.....	642
Qandli diabet.....	643
Semizlik.....	648

SAKKIZINCHI QISM

<i>Qon tizimi</i>	651
<i>Tekshirish usullari</i>	653
So'rab-surishtirish.....	653
Shikoyatlar.....	653
Anamnez.....	655
<i>Fizik tekshirish usullari</i>	656
Ko'rik.....	656
<i>Paypaslash va perkussiya</i>	658
Periferik limfa tugunlari.....	658
Paypaslash qoidalari.....	659
Taloq.....	660
Perkussiya qoidalari.....	660
Taloqni paypaslash.....	661
<i>Laborator - asbobiy tekshirish usullari</i>	664
<i>Qonni morfologik tekshirish</i>	664
<i>Qon tizimi kasalliklari</i>	677
Kamqonlik.....	677
Temir tanqisligi kamqonligi.....	677
Gemoblastozlar.....	679
O'tkir leykozlar.....	681
Surunkali miyeloleykoz.....	683
Surunkali limfoleykoz.....	684
Eritremiya.....	685
Limfogranulematoz.....	686
<i>Kasallik tarixini yozish tartibi</i>	688
<i>Foydalanilgan adabiyotlar</i>	709

Tibbiy-ilmiy nashr

A.G. GADAYEV, M.SH. KARIMOV, X.S. AXMEDOV

ICHKI KASALLIKLAR PROPEDEVTIKASI

Qayta ishlangan va to'ldirilgan oltinchi nashr

Muharrirlar: N.Egamqulova, R.Mullaxo'jayeva

Dizayner: V.Burtsev

Texnik muharrir: F.Azizov

“Muharrir nashriyoti”

8909

Bosmaxonaga 2022-yil 23-martda berildi.

Bosishga 2022-yil 28-martda ruxsat etildi.

Bichimi: 60x84 ¹/₈. «Times» garniturasida ofset usulida chop etildi.

89 shart. b.t. 82,77 hisob nashr tab. Adadi 700 nusxa.

03-son buyurtma. Bahosi kelishilgan narxda.

“Muharrir nashriyoti” matbaa bo‘limida chop etildi.

100011, Toshkent shahri, Chilonzor tumani, 20^A-mavzei,

So‘galli ota ko‘chasi, 5-uy. E-mail: muharrir@list.ru